

rauha maassa – ihmisillä hyvä tahto

Satuttavat sanat -harjoitus

Tavoitteet:

- Pohtia loukkaavan kielen motiiveja ja vaikutuksia
- Ymmärtää, että ihmiset saattavat reagoida eri tavoin erilaisiin sanoihin
- Tajuta ilmaisuvapauden rajoituksia
- Harjoitella loukkaavan kielen vastustamista

Ohjeet:

Tarvitaan post-it -lappuja. Jaa jokaiselle osallistujalle nippu lappuja ja pyydä kirjoittamaan niihin erilaisia nimittelyjä, joita toimintaympäristössään (esim. koulussa, harrastuksissa) kuulee. Nimittelyjä kirjoitetaan yksi per lappu. Kirjoita fläpeille otsikot: todella loukkaava, melko loukkaava, leikkimielinen. Pyydä sitten osallistujia viemään omat lappunsa mielestään sopivan otsikon alle. Kun laput on käyty viemässä, merkkää tussilla ruksi niihin lappuihin, jotka on sijoitettu kategoriaan "todella loukkaavaa". Silmäilkää tuotoksia. Huomaatte luultavasti, että samoja sanoja löytyy eri kategorioista.

Käykää keskustelua näiden tukikysymysten avulla:

- Esiintyivätkö samat sanat useammassa palstassa?
- Miksi luulette jonkun sanan olleen toisten mielestä sellainen, ettei se loukkaa juurikaan, ja toisten mielestä sama sana on hyvin loukkaava?
- Onko sillä merkitystä, miten sana sanotaan tai kuka sen sanoo?
- Onko sanoilla loukkaaminen väkivallan muoto? Miksi?
- Miksi ihmiset käyttävät sanoja näin?

Johdattele osallistujat havainnoimaan löytyisikö jotain kategorioita (esimerkiksi fyysinen ulkonäkö tai kyvyt, luonteenpiirteet, seksuaalisuus, sukupuoli, etninen tai perhetausta), joihin lappuja voisi sijoittaa. Kun osallistujat alkavat tunnistaa ja mainita näitä kategorioita, kirjoita kategoriat muistiin taululle. Siirtele post-it -laput näihin uusiin kategorioihin.

Johdattele keskustelua vaikkapa seuraavanlaisin kysymyksin:

- Ovatko jotkut sanat vain tyttöjä varten? Tai poikia?
- Miksi luulette käytettävän loukkaavaa kieltä näistä aiheista?
- Mistä aiheista tai kategorioista loukkaavimmat sanat näyttävät löytyvän? (Missä eniten ruksattuja lappuja)

#rauha maassa – ihmisillä hyvä tahto

Ottakaa lopuksi esiin YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artikla 13. Sen voi kirjoittaa vaikka taululle:

*“Lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä, kunhan mielipiteet eivät loukkaa muita.”
(lyhennelmä)*

Keskustelkaa vielä ilmaisunvapaudesta seuraavien kysymysten avulla:

- Pitäisikö meidän aina saada sanoa, mitä haluamme?
- Pitäisikö asettaa jonkinlaisia rajoja sille, mitä voimme puhua ajatuksistamme ja uskomuksistamme?
- Millainen kielenkäyttö saattaa vahingoittaa toisten oikeuksia?
- Millainen kielenkäyttö saattaa vahingoittaa toisten mainetta?
- Voisiko meidän porukka tehdä jotain syrjivän nimittelyn poistamiseksi? Mitä?

Harjoitus on muokattu Lasten oikeuksien käsikirja Compasitosta. Voit tutustua alkuperäiseen versioon Compasiton sivulla 194.

Muita Rauhankasvatusinstituutin kokoamia materiaaleja ja harjoituksia löytyy Maailmankoulu -sivustolta www.maailmankoulu.fi.

